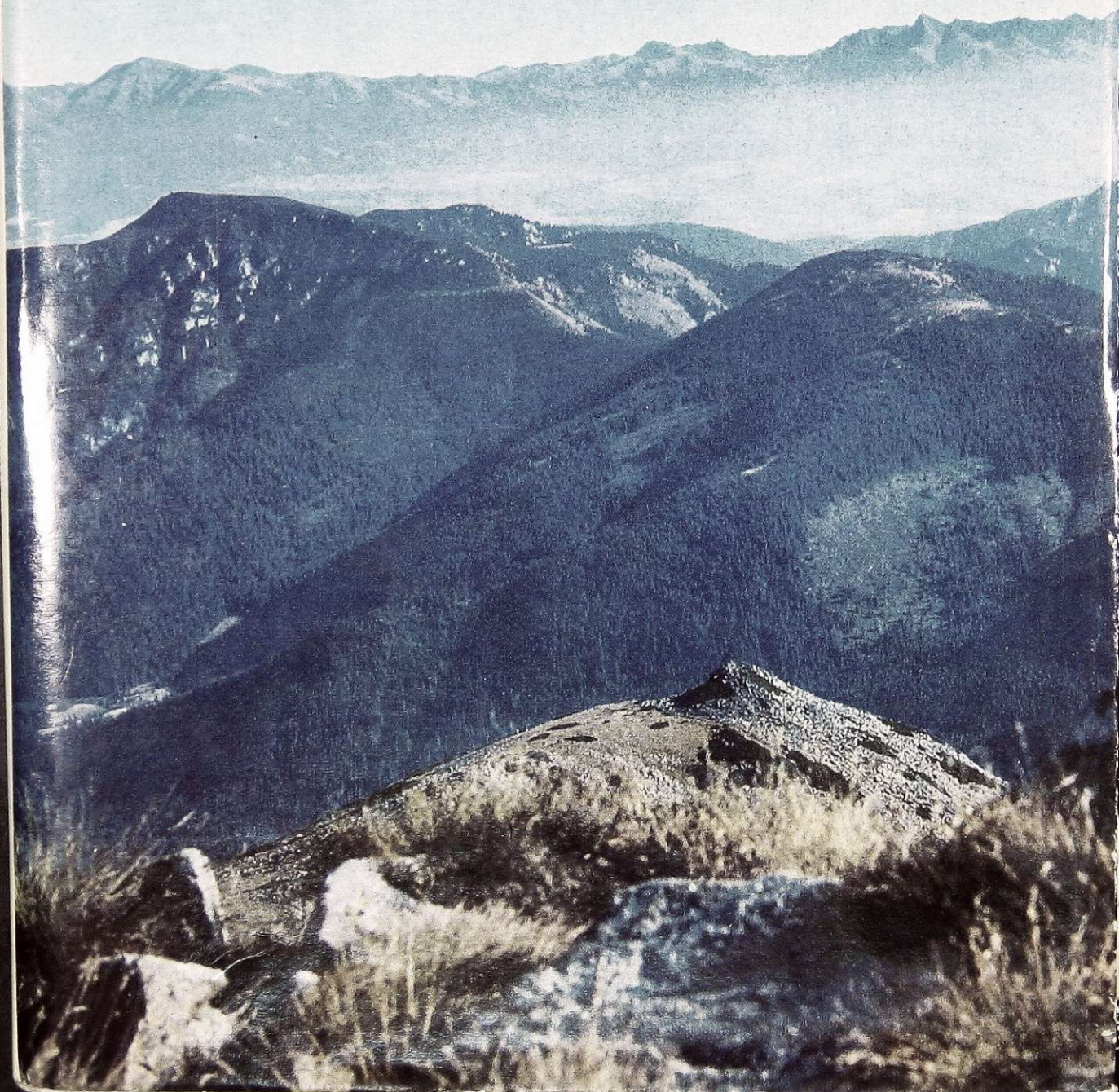

Rudolf Midriak

MORFOGENÉZA POVRCHU VYSOKÝCH POHORÍ

Rudolf Midriak

MORFOGENÉZA POVRCHU VYSOKÝCH POHORÍ

*(Morfologická štúdia s osobitným zreteľom na deštrukciu pôdy
v Západných Karpatoch)*

VEDA
vychavateľstvo Slovenskej akadémie vied
Bratislava 1983

1 Úvod

V Západných Karpatoch, tvoriacich mohutný horský oblúk, ktorý sa rozkladá prevažne na československom území a iba sčasti zasahuje aj na územie Poľskej ľudovej republiky, sú výrazným makrokomponentom krajiny vysoké pohoria. V nich je veľmi významnou zložkou prostredia trvalá vegetácia, pričom prirodzená hranica lesného areálu je dôležitou fyzickogeografickou medzou a jedným z typických znakov týchto pohorí.

Pre mnohé pohoria západokarpatského oblúka, najmä v jeho centrálnej časti, je charakteristickou fyto geografickou medzou horná hranica lesa, nad ktorou sa vyvinul subalpínsky stupeň, prechádzajúci vyššie do alpínskeho stupňa. V najvyšších častiach Vysokých Tatier sa rozprestiera aj subniválny stupeň, ktorý sa však na území Západných Karpát typicky nevyvinul a má len nepatrnú rozlohu.

V tejto práci sa zaoberáme predovšetkým vysokými pohoriami a pokladáme ich v Západných Karpatoch podľa Lukniša a Plesníka (1961) za pohoria, ktoré svojimi najvyššími vrcholmi zreteľne vyčnievajú nad hornú hranicu lesa a presahujú absolútnu výšku 1500 m n. m. Podľa tohto kritéria sú vysokými pohoriami v Západných Karpatoch: Tatry (Západné, Vysoké a Belianske), Nízke Tatry, Malá a Veľká Fatra, Chočské vrchy a časť Oravských Beskýd (skupina Babej hory a Pilska). Pri ďalšej analýze venujeme zvýšenú pozornosť ich vyššej časti pásma lesov, najmä však subalpínskemu a alpínskemu stupňu.

Význam lesnej vegetácie v oblasti hornej hranice lesa v Západných Karpatoch vzrastá o to viac, že táto hranica bola v minulosti antropogénnymi a inými vplyvmi na mnohých miestach znateľne znížená (Plesník 1971 a i., Midriak 1976a). Najväčší nápor na lesné porasty a kosodrevinu bol v období valaskej kolonizácie. Spolu so znížením hornej hranice lesa, vypaľovaním, klčovaním kosodreviny a inými spôsobmi ničenia i oslabovania vegetačnej pokrývky, nastúpila ako sprievodný jav aj intenzívna deštrukcia pôdy, urýchlená priamou alebo nepriamou činnosťou človeka (Midriak 1973a, 1977b).

V mnohých vysokých pohoriach Západných Karpát sa plocha nad súčasnou hornou hranicou lesa, postihnutá deštrukciou povrchu (rozrušovanie pôdnej a zvetralinovej pokrývky) v najrôznejších formách, relatívne veľmi rozšírila. Ako sme už spomenuli, jej zväčšenie bolo najmä tam, kde sa antropogénne zničila vegetácia, a na miestach, ktoré sa počas mnohých desaťročí sústavne neregulovane vypásali. Rozsah plôch po-